

6 клас

Урок №50

Дата:

ЖИВЛЕННЯ, ВОДНИЙ РЕЖИМ І РОБОТА РІЧОК

Мета: поглибити та систематизувати знання про річки; вдосконалювати практичні вміння складати характеристику річки за картами атласу; сприяти розумінню взаємозв'язку живлення та режиму річок і клімату території, якою вони протікають; розвивати вміння та навички спостерігати за об'єктами природи, узагальнювати матеріал, вибирати головне; виховувати бережливе ставлення до води, прагнення берегти природні багатства.

Обладнання: атласи, підручники, настінна карта півкуль, фізична карта України, дидактичні картки.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати: учні зможуть наводити приклади роботи річок, пояснювати залежність видів живлення та режиму річок від клімату; складати за допомогою карт атласу та підручника географічну характеристику річки за типовим планом.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Прийом «Географічна розминка» — «Світлофор»

Учитель або учень показують на карті великі річки світу, учні за допомогою карток дають відповідь.

Прийом «Взаємоопитування»

Обмін тестовими питаннями, підготовленими вдома. Автори завдань перевіряють правильність їх виконання.

Прийом «Географічний практикум»

За фізичною картою України визначте висоту витоку та гирла Південного Бугу і Дністра. Зробіть висновок, відповівши на питання: чому річка завжди тече від витоку до гирла?

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Прийом «Проблемне питання»

Один учень склав опис Дніпра так: «Дніпро — найбільша річка України. Витікає із Чорного моря і тече на північ, роздає на своєму шляху частину води іншим річкам і, нарешті, закінчується тоненьким струмочком десь на території Росії». Чи згодні ви з цими твердженнями?

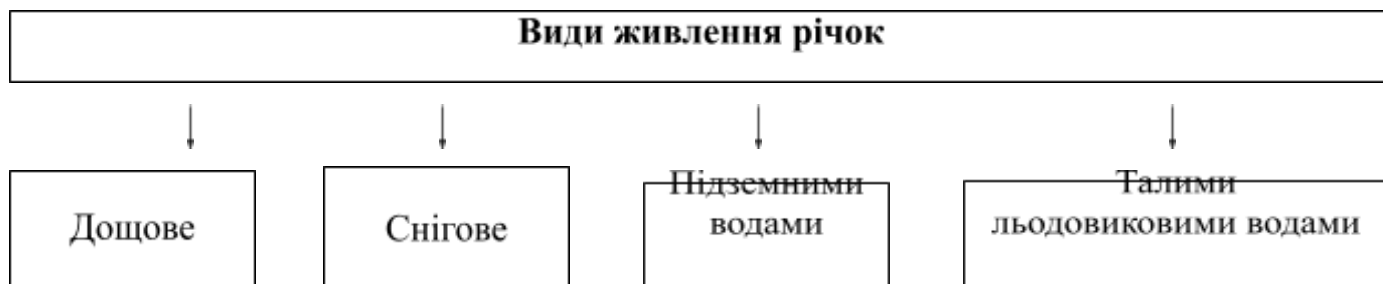
Учні пропонують варіанти відповідей.

Учень виявився наполегливим і, коли однокласники логічно намагалися довести неправильність його опису, висловив такі міркування: «Дніпро — річка довга й широка. Якщо не з моря, то звідки ж у ній береться стільки води?» А й справді, звідки?

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Живлення річок

Заповнення схеми в зошиті

Висновок 1. Залежно від клімату річки живляться від різних джерел. Більшість річок мають мішане живлення.

2. Режим річок

Режим річки — закономірна зміна рівня й витрат води. Режим річки передусім залежить від її способу живлення.

Повінь — тривалий підйом рівня води в річці, викликаний основним джерелом живлення. На більшості річок України повінь відбувається навесні під час танення снігового покриву.

Паводок — раптове короткочасне підвищення рівня води. Паводки трапляються у будь-яку пору року після випадання сильних дощів або під час відлиг на річках.

Межень — період низького рівня води в річці.

Льодостав — період, коли річка замерзає.

Висновок 2. Режим річки визначається кліматом території, на якій розташований її басейн.

3. Режим річок України

Узимку для річок рівнинної частини України характерний льодостав з відносно низьким рівнем води. Навесні з таненням снігів настає повінь. Улітку спостерігається низький рівень води — межень. Найбільш часто трапляються паводки на гірських річках Карпат та Криму після сильних злив.

4. Робота річок

Робота річок — це руйнування, перенесення і накопичення гірських порід.

Руйнівну роботу річок називають **річковою ерозією**.

Дельта — складена річковими наносами низовина в гирлі річки, прорізана розгалуженою мережею рукавів і проток.

Висновок 3. Кожна річка розмиває гірські породи, переносить та відкладає їх. Що швидша течія річки, то сильніша річкова ерозія.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Прийом «Свої приклади»

Наведіть приклади річок з різними типами живлення.

Прийом «Географічний практикум» (робота в групах, заповнення дидактичних карток)

Завдання. Складіть характеристику однієї з річок (на вибір), користуючись планом у таблиці.

Назва річки	У якій частині якого материка протікає	До якого океану належить	Місцевиток у	Куди впадає	Напрямок плину	Основні притоки	Режим та живлення

Прийом «Географічний крос»

Головна річка з усіма своїми притоками утворює... (*річкову систему*).

Регулярну зміну рівня та витрат води називають... (*режимом річки*).

Межа, що відокремлює річкові басейни,— це... (*вододіл*).

Річка Дніпро за характером течії... (*рівнинна*).

У більшості річок України повинь настає... (*навесні*).

VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Заключне слово вчителя

Річки постійно поповнюють свої водні запаси за рахунок живлення. Залежно від пори року та клімату річка поповнює воду з одного чи кількох джерел живлення.

Річки мають різний режим, що, як і живлення, багато в чому залежить від клімату території, на якій перебуває річковий басейн.

Рясні дощі або сніготанення можуть спричинити катастрофічні повені, паводки. Річки виконують три види роботи: руйнування, перенесення і відкладання.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати текст § 43 підручника (Т.Г.Гільберг).

2. За допомогою додаткових джерел інформації описати режим річки, що протікає у вашій місцевості.

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДО УРОКУ

«Країною катастрофічних повеней» називають республіку Бангладеш у Південній Азії. За травень-вересень тут випадає понад 80 % річної кількості опадів. У цей час тануть сніги в Гімалаях і випадають тривалі зливи в Непалі та на півночі Індії. Тому вся вода збігає в річки Ганг і Брахмапутру та їхні притоки. Вони виходять з берегів у своїх нижніх течіях і майже щорічно затоплюють 40–50 тис. км² вельми густонаселеної країни, завдаючи багато лиха.

Так, 1988 р. внаслідок мусонних дощів було затоплено переважну частину території Бангладеш, через що потерпіло понад 25 млн її мешканців. Було повністю зруйновано близько 600 тис. і пошкоджено до 1,5 млн будинків, 30 тис. км шляхів, знищено врожай на площі 1,5 млн га. За неповними даними, загинуло понад 15 тис. осіб.

У 1995 р. сильні дощі, що були принесені в Західну Європу циклонами з Атлантики, спричинили великі повені на річках. У нижніх течіях річки Вісла, Одер та Рейн вийшли з берегів, затопивши величезні території. Вода вирувала навіть на вулицях міст, примушуючи людей використовувати для пересування човни. Навесні 2006 року у країнах Західної Європи деякі повені були спричинені таненням снігу.